

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tionde avdelningen)

den 15 december 2022 *

”Begäran om förhandsavgörande – Obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon – Direktiv 2009/103/EG – Artikel 3 fjärde stycket – Begreppet personskador – Den obligatoriska försäkringens omfattning – Trafikolycka – En passagerare har omkommit – Underåriga barns rätt till ersättning – Ideell skada – Ett barns lidande på grund av att dess förälder omkommit till följd av olyckan – Endast ersättning vid patologisk skada”

I mål C-577/21,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sofiyski gradski sad (Stadsdomstolen i Sofia, Bulgarien) genom beslut av den 11 augusti 2021, som inkom till domstolen den 20 september 2021, i målet

LM,

NO

mot

HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG,

meddelar

DOMSTOLEN (tionde avdelningen),

sammansatt av tillförordnade avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna I. Jarukaitis (referent) och Z. Csehi,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG, genom G.I. Ilieva, advokat,

* Rättegångsspråk: bulgariska.

- Tysklands regering, genom J. Möller, U. Bartl, J. Heitz, M. Hellmann och U. Kühne, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom C. Georgieva, D. Triantafyllou och H. Tserepa-Lacombe, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 1.1 i rådets andra direktiv 84/5/EEG av den 30 december 1983 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 8, 1984, s. 17; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 90), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/14/EG av den 11 maj 2005 (EUT L 149, 2005, s. 14) (nedan kallat andra direktivet).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan LM och NO, å ena sidan, och HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG (nedan kallat HUK-COBURG), å andra sidan, som är ett försäkringsbolag. Målet rör den ersättning som HUK-COBURG enligt den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska utbetala för den ideella skada som LM och NO vållats på grund av att deras mor omkommit vid en trafikolycka.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Andra direktivet

- 3 I artikel 1.1 i andra direktivet föreskrevs följande:
”Den försäkring som avses i artikel 3.1 i [rådets direktiv 72/166/EEG av den 24 april 1972 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet (EGT L 103, 1972, s. 1; svensk specialutgåva, område 6, volym 1, s. 111)] skall obligatoriskt omfatta både sakskador och personskador.”

Direktiv 2009/103/EG

- 4 Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/103/EG av den 16 september 2009 om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet (EUT L 263, 2009, s. 11) kodifierades de tidigare direktiven om obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon, däribland andra direktivet, och dessa upphävdes följaktligen

med verkan från den 27 oktober 2009. Enligt den jämförelsetabell som finns i bilaga II till direktiv 2009/103 motsvaras artikel 1.1 i andra direktivet av artikel 3 fjärde stycket i direktiv 2009/103.

- 5 Artikel 1 i direktiv 2009/103 innehåller följande definition:

”I detta direktiv avses med

...

2. *skadelidande*: personer som är berättigade till ersättning för förlust eller skada orsakad av fordon,

...”

- 6 I artikel 3 i direktivet, med rubriken ”Obligatorisk försäkring av motorfordon”, föreskrivs följande:

”Om inte annat följer av artikel 5 ska varje medlemsstat vidta de åtgärder som är lämpliga för att fordon som är normalt hemmahörande inom dess territorium ska omfattas av ansvarsförsäkring.

Försäkringens omfattning och villkor ska bestämmas inom ramen för de åtgärder som avses i första stycket.

...

Den försäkring som avses i första stycket ska obligatoriskt omfatta både saksador och personsador.”

- 7 Artikel 5 i direktivet har rubriken ”Undantag från obligatorisk försäkring av motorfordon”. I punkt 1 första stycket i den artikeln föreskrivs följande:

”En medlemsstat får förordna om undantag från artikel 3 för särskilda fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata. En lista över sådana personer ska upprättas av medlemsstaten och överlämnas till de övriga medlemsstaterna och till kommissionen.”

Förordning (EG) nr 593/2008

- 8 Artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) (EUT L 177, 2008, s. 6) har rubriken ”Försäkringsavtal”. I punkt 2 andra stycket i den artikeln föreskrivs följande:

”Om den tillämpliga lagen inte har valts av parterna ska försäkringsavtalet vara underkastat lagen i det land där försäkringsgivaren har sin vanliga vistelseort. Om det av alla omständigheter i fallet är uppenbart att avtalet har en mycket större anknytning till ett annat land ska lagen i detta andra land tillämpas.”

Förordning (EG) nr 864/2007

- 9 I artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II) (EUT L 199, 2007, s. 40) föreskrivs följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall i fråga om en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i en skadeståndsgrundande händelse lagen i det land där skadan uppkommer tillämpas oavsett i vilket land den skadevällande händelsen inträffade och oavsett i vilket eller vilka länder indirekta följder av händelsen uppkommer.”

Tysk rätt

- 10 I 253 § Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad BGB), som har rubriken ”Ideell skada”, föreskrivs följande:

- ”1) Det är endast möjligt att kräva ekonomisk ersättning för ideell skada i de fall som anges i lag.
2) Om skadestånd ska utbetalas för personskada, hälsoskada, eller en kränkning av frihet eller sexuellt självbestämmande, kan även skälig ekonomisk ersättning för ideell skada begäras.”

- 11 823 § BGB har rubriken ”Skyldighet att ersätta skada”. I punkt 1 i den § föreskrivs följande:

”Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet olovligen skadar annans liv, kropp, hälsa, frihet, egendom eller annan rättighet är skyldig att ersätta den skadelidande för vållad skada.”

- 12 115 § Gesetz über den Versicherungsvertrag (lagen om försäkringsavtal) av den 23 november 2007 (BGBl. 2007 I, s. 2631), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet har rubriken ”Direktanspråk”. I punkt 1 i den § föreskrivs följande:

”Utomstående kan även göra gällande sin rätt till ersättning gentemot försäkringsgivaren,

1. om det rör sig om en ansvarsförsäkring vars syfte är att fullgöra försäkringsplikten som följer av lagen om obligatorisk försäkring ...

...

Rätten följer av försäkringsgivarens skyldigheter enligt försäkringsförhållandet och, i avsaknad av en skyldighet, av 117 § punkterna 1–4. Försäkringsgivaren ska betala ut ersättningen i pengar. Försäkringsgivaren och den försäkringstagare som är ansvarig för att ersätta skadan är solidariskt ansvariga.”

- 13 7 § Straßenverkehrsgesetz (vägtrafiklagen), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet har rubriken ”Innehavarens ansvar, bedrägeri”. I punkt 1 i den § föreskrivs följande:

”Om en person vid användandet av ett motorfordon omkommer, vållas en personskada eller hälsoskada, eller om en sak skadas, är innehavaren skyldig att ersätta den skada som den skadelidande vållats.”

- 14 I 11 § vägtrafiklagen, i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet, med rubriken ”Skadeståndsskyldighetens omfattning vid personskada”, föreskrivs följande:

”Vid personskada eller hälsoskada ska den skadelidandes vårdkostnader ersättas samt den inkomstförlust som till följd av skadan uppkommer genom att den skadelidandes arbetsförmåga går förlorad eller sätts ned tillfälligt eller permanent, eller att den skadelidande tillfälligt eller permanent har större behov. Den skadelidande kan även begära skälig ekonomisk ersättning för ideell skada.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 15 NO, född år 2006, och LM, född år 2010, är döttrar till AB, som är deras mor, och CD, som är deras far. Alla fyra är bulgarisk medborgare.
- 16 Under år 2013 bosatte sig AB och CD i Tyskland för att arbeta där, medan NO och LM stannade kvar i Bulgarien.
- 17 Den 27 juli 2014 omkom AB vid en trafikolycka som inträffade i Emsdetten (Tyskland). CD var försäkrad hos HUK-COBURG, ett försäkringsbolag etablerat i Tyskland, och hade tecknat obligatorisk ansvarsförsäkring hos det försäkringsbolaget. Det var CD som orsakade trafikolyckan. CD körde fordonet i onyktert tillstånd medan AB som satt i passagerarsätet längst fram inte hade satt på sig säkerhetsbältet.
- 18 Till följd av olyckan betalade HUK-COBURG ut 5 000 euro till NO och LM i skadestånd på grund av att deras mor hade omkommit. Eftersom NO och LM, företrädda av CD, ansåg att det beloppet inte var tillräckligt väckte de talan mot HUK-COBURG vid Sofiyski gradski sad (Stadsdomstolen i Sofia, Bulgarien), som är den hänskjutande domstolen, och yrkade att en ersättning på 300 000 bulgariska leva (BGN) (cirka 153 000 euro) skulle utbetalas till var och en av dem för den ideella skada som dödsfallet orsakat. Den ideella skadan har orsakats av att deras psykiska hälsa har skadats, eftersom NO och LM lider av sömnlöshet, mardrömmar, humörsvängningar, irritation, ångest, introvert beteende och ångestattacker.
- 19 HUK-COBURG bestred nämnda yrkande och gjorde vid den hänskjutande domstolen för det första gällande att tysk lag var tillämplig i förevarande fall och att det i den tyska lagen, i den lydelse som var tillämplig vid tidpunkten för olyckan, inte föreskrevs någon ersättning för ideell skada som vållats utomstående, såvida skadan inte yttrar sig i form av en patologisk störning. Det är först sedan den 22 juli 2017 som det i tysk lag föreskrivs ersättning för ideell skada som vållats utomstående om dessa personer hade särskilt nära band till den skadelidande. Den skadelidande bidrog dessutom till sin död genom att färdas i en bil som kördes av en person i onyktert tillstånd och genom att inte ha på sig sitt säkerhetsbälte. Slutligen var de ersättningsbelopp som NO och LM begärt för höga.
- 20 Den hänskjutande domstolen anser med stöd av artikel 7.2 andra stycket i förordning nr 593/2008 och artikel 4.1 i förordning nr 864/2007, att tysk lag är tillämplig på den tvist som den ska avgöra.
- 21 Den hänskjutande domstolen har angett att enligt fast rättspraxis från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) kan skadestånd för smärta och lidande som orsakats av att en förälder avlidit, enligt tysk lag, närmare bestämt 253 § punkt 2 och 823 § punkt 1 BGB, jämförda med 115 § punkt 1 första stycket led 1 lagen om försäkringsavtal, i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet, endast utkrävas om smärtan och lidandet har orsakat en patologisk skada.

- 22 Den hänskjutande domstolen bör således, i enlighet med den tolkningen, ogilla NO:s och LM:s yrkande med motiveringen att den smärta och det lidande som orsakats av att deras mor avlidit inte har lett till någon sjukdom.
- 23 Den hänskjutande domstolen anser emellertid att Bundesgerichtshofs rättspraxis (Federala högsta domstolen) begränsar omfattningen av begreppet personskador i den mening som avses i andra direktivet.
- 24 Den hänskjutande domstolen vill därför få klarhet i huruvida den tolkningen av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), vilken i praktiken medför en begränsning av den krets av personer som kan erhålla ersättning för ideell skada som orsakats av att en närstående avlidit till följd av en trafikolycka, är oförenlig med unionsrätten, i den mån som den förefaller begränsa andra direktivets ändamålsenliga verkan.
- 25 Med beaktande av att den nationella domstolen är skyldig att tolka den nationella rätten på ett sätt som står i överensstämmelse med unionsrätten, vill den hänskjutande domstolen dessutom få klarhet i huruvida den, inom ramen för en eventuell tillämpning av den principen på den tvist som den har att avgöra, i egenskap av bulgarisk domstol kan tolka en annan medlemsstats lagstiftning, det vill säga tysk lag.
- 26 Mot denna bakgrund beslutade Sofijski gradski sad (Stadsdomstolen i Sofia) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
  - ”1) Strider en tolkning av begreppet ’personskada’ enligt vilken en sådan skada i samband med ett barns psykiska smärta och lidande på grund av att den ena föräldern har avlidit i en trafikolycka endast föreligger när denna smärta och detta lidande har lett till en patologisk skada hos barnet, mot artikel 1.1 i [andra direktivet]?
  - 2) Gäller principen att den nationella domstolen ska göra en unionsrättskonform tolkning av nationell lagstiftning när den nationella domstolen inte tillämpar sin egen nationella lagstiftning, utan lagstiftningen från en annan medlemsstat i Europeiska unionen?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 27 Det ska inledningsvis påpekas att den hänskjutande domstolen i sin första fråga har hänvisat till artikel 1.1 i andra direktivet.
- 28 Det följer av EU-domstolens fasta praxis att enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer det på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. EU-domstolen har dessutom till uppgift att tolka samtliga bestämmelser i unionsrätten som behövs för att de nationella domstolarna ska kunna avgöra de mål som är anhängiga vid dem, även om dessa bestämmelser inte är uttryckligen angivna i de frågor som dessa domstolar har hänskjutit (dom av den 21 december 2021, Skarb Państw (Motorfordonsförsäkringens omfattning), C-428/20, EU:C:2021:1043, punkt 24).

- 29 Eftersom direktiv 2009/103 har kodifierat och med verkan från den 27 oktober 2009 upphävt de tidigare direktiven om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet, däribland andra direktivet, och artikel 1.1 i det direktivet, enligt tabellen i bilaga II till direktiv 2009/103, motsvarar artikel 3 fjärde stycket i direktiv 2009/103, ska den hänskjutande domstolen – med hänsyn till tidpunkten för den olycka som föranledde målet vid den nationella domstolen – inte ges en tolkning av artikel 1.1 i andra direktivet utan en tolkning av artikel 3 fjärde stycket i direktiv 2009/103. Eftersom direktiv 2009/103 inte medförde några väsentliga ändringar i dessa tidigare direktiv, kan rättspraxis avseende nämnda direktiv dessutom överföras på tolkningen av motsvarande bestämmelser i direktiv 2009/103 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 23).
- 30 Den hänskjutande domstolen ska följaktligen anses ha ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3 fjärde stycket i direktiv 2009/103 ska tolkas så, att den utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka ersättning från försäkringsgivaren av en ansvarsförsäkring för motorfordon för ideell skada som vållats närstående familjemedlemmar till skadelidande vid trafikolyckor, villkoras av att skadan har lett till en patologisk skada hos de närstående familjemedlemmarna.
- 31 I artikel 3 första stycket i direktiv 2009/103 föreskrivs att varje medlemsstat, om inte annat följer av artikel 5 i direktivet, ska vidta de åtgärder som är lämpliga för att fordon som är normalt hemmahörande inom dess territorium ska omfattas av ansvarsförsäkring. I artikel 3 andra stycket i direktivet föreskrivs att försäkringens omfattning och villkor ska bestämmas inom ramen för de åtgärder som avses i artikel 3 första stycket. I artikel 3 sista stycket i samma direktiv preciseras att den försäkring som avses i första stycket i denna artikel obligatoriskt ska omfatta både sakskador och personsador. I artikel 5 i direktiv 2009/103 föreskrivs bland annat i punkt 1 i den artikeln att en medlemsstat, på de villkor som anges i den bestämmelsen, får förordna om undantag från artikel 3 för särskilda fysiska eller juridiska personer.
- 32 Det ska påpekas, såsom EU-domstolen redan har betonat, att artikel 3 första stycket i direktiv 2009/103, som har en mycket allmänt hållen lydelse, innebär att medlemsstaterna är skyldiga att i sina interna rättsordningar införa en allmän försäkringsplikt för fordon (dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 25 och där angiven rättspraxis).
- 33 Det framgår av skälen till direktiv 2009/103 att direktivet, liksom de tidigare direktiven om ansvarsförsäkring för motorfordon, syftar dels till att säkerställa fri rörlighet såväl för motorfordon som är normalt hemmahörande inom unionen som för personer som färdas i dem, dels till att säkerställa att skadelidande vid olyckor som orsakas av dessa motorfordon behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett var inom unionen olyckan har inträffat (dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 34 och där angiven rättspraxis).
- 34 Direktiv 2009/103 medför således en skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att motorfordon som är normalt hemmahörande inom deras territorium omfattas av en ansvarsförsäkring, och det preciseras vilka typer av skador och vilka skadelidande tredje män som försäkringen ska omfatta (dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 35 och där angiven rättspraxis).

- 35 Frågan om skyldigheten att se till att ansvarsförsäkringen täcker skador som motorfordon har tillfogat tredje man skiljer sig emellertid från frågan om i vilken mån dessa skador ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar. Den förstnämnda företeelsen regleras och säkerställs nämligen i unionslagstiftningen, medan den sistnämnda i huvudsak regleras i nationell rätt (dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 36 och där angiven rättspraxis).
- 36 Det följer nämligen av målsättningen med och lydelsen av direktiv 2009/103 att direktivet, liksom de direktiv som det kodifierar, inte syftar till att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om civilrättsligt ansvar, och att medlemsstaterna, enligt det rådande rättsläget i unionsrätten, är fria att bestämma vilket system för civilrättsligt ansvar som ska tillämpas vid trafikolyckor (dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 37 och där angiven rättspraxis).
- 37 Följaktligen är medlemsstaterna, med hänsyn till bland annat artikel 1 led 2 i direktiv 2009/103, på unionsrättens nuvarande stadium, i princip alltså fria att i synnerhet bestämma vilka skador orsakade av motorfordon som det ska vara obligatoriskt att ersätta, omfattningen av rätten till ersättning och vilka personer som ska ha rätt därtill (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 38 och där angiven rättspraxis). Nämda direktiv utgör således i princip inte hinder för nationella bestämmelser, i vilka det fastställs tvingande kriterier för fastställandet av ideell skada som kan bli föremål för ersättning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 januari 2014, Petillo, C-371/12, EU:C:2014:26, punkt 43).
- 38 Denna frihet begränsas emellertid av direktivet, eftersom detta för det första innebär att försäkringen obligatoriskt ska omfatta vissa skador upp till vissa minimibelopp som fastställs i direktivet. Till dessa skador som försäkringen obligatoriskt ska omfatta hör bland annat ”personskador”, såsom anges i artikel 3 sista stycket i direktiv 2009/103 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 januari 2014, Petillo, C-371/12, EU:C:2014:26, punkt 33).
- 39 Begreppet personskador avser varje skada – i den mån den ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i tvisten – som följer av en kränkning av personens integritet, vilket omfattar såväl fysiskt som psykiskt lidande (dom av den 23 januari 2014, Petillo, C-371/12, EU:C:2014:26, punkt 34 och där angiven rättspraxis).
- 40 Till de skador som ska ersättas enligt direktiv 2009/103 hör följaktligen ideella skador som ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i tvisten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 januari 2014, Petillo, C-371/12, EU:C:2014:26, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 41 Vad för det andra beträffar frågan vilka personer som har rätt att begära ersättning för ideella skador enligt direktiv 2009/103, ska det påpekas att det av artikel 1 led 2, jämförd med artikel 3 första stycket i direktivet framgår att det skydd som ska säkerställas enligt direktivet omfattar alla personer som enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt har rätt till ersättning för skada som har orsakats av motorfordon. Det direktivet kan inte i något avseende läggas till grund för en bedömning enligt vilken unionslagstiftaren skulle ha önskat begränsa det skydd som säkerställs genom direktivet så att det endast omfattar personer som är direkt inblandade i en olyckshändelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, Drozdovs, C-277/12, EU:C:2013:685, punkterna 42 och 45).

- 42 Medlemsstaterna är följaktligen skyldiga att säkerställa att ersättning som ska utbetalas, enligt det civilrättsliga ansvar som följer av deras nationella rätt, för ideell skada som lidits av närstående familjemedlemmar till skadelidande vid trafikolyckor, omfattas av den obligatoriska försäkringen upp till de minimibelopp som fastställs i direktiv 2009/103 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, Drozdovs, C-277/12, EU:C:2013:685, punkt 46).
- 43 Det följer av de skäl som angetts ovan i punkterna 39–43 att medlemsstaterna i den nationella rättsordningen ska säkerställa att det civilrättsliga ansvaret för framförandet av motorfordon enligt nationell rätt omfattas av en försäkring som överensstämmer med de krav som uppställs i bestämmelserna i direktiv 2009/103 och som det erinrats om i dessa punkter. Medlemsstaterna ska även utöva sin befogenhet på detta område med iakttagande av unionsrätten. De nationella bestämmelserna om ersättning vid trafikolyckor får dessutom inte medföra att detta direktiv förlorar sin ändamålsenliga verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkterna 39 och 40 och där angiven rättspraxis).
- 44 EU-domstolen har vid flera tillfällen slagit fast att bestämmelserna i unionsrätten om obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon, ska tolkas så, att de utgör hinder för nationella bestämmelser som undergräver unionsbestämmelsernas ändamålsenliga verkan, på så sätt att de – genom att automatiskt utesluta eller genom att på ett oproportionerligt sätt begränsa den skadelidandes rätt att få ersättning enligt den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon – äventyrar förverkligandet av det mål att skydda skadelidande vid trafikolyckor som ständigt eftersträvs och gets en allt större vikt av unionslagstiftaren (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juni 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punkt 44 och där angiven rättspraxis).
- 45 I förevarande fall konstaterar domstolen för det första att de tyska bestämmelser som är aktuella i det nationella målet, såsom de tolkats av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), omfattas av den materiella nationella rätt om civilrättsligt ansvar, som det hänvisas till i direktiv 2009/103. Det framgår dessutom av handlingarna i målet att nämnda bestämmelser, såsom de tolkats, även reglerar ersättning för ideell skada som tredje man lidit, inklusive smärta och lidande som ett barn lidit till följd av att en förälder har avlidit på grund av en trafikolycka, och definierar den skada som ger rätt till ersättning för ideell skada enligt ansvarsförsäkringen, oavsett under vilka omständigheter den inträffade.
- 46 För det andra uppställs, såsom den tyska regeringen har påpekat i sitt skriftliga yttrande, enligt tysk rätt i princip tre villkor för att indirekta skadelidande vid en trafikolycka ska ha rätt till ersättning för ideell skada, nämligen att en sådan skadelidandes egen hälsa har skadats, att vederbörande är en närstående familjemedlem till den direkt skadelidande och att det finns ett orsakssamband mellan det fel som begåtts av den som är ansvarig för olyckan och hälsoskadan. Den tyska regeringen har dessutom, vad gäller det första av dessa villkor, framhållit att enligt tysk rätt, såsom den tolkats av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), kan psykiska skador endast betraktas som hälsoskador om de är sjukdomsrelaterade och går utöver de hälsoskador som de berörda personerna i allmänhet utsätts för när en närstående familjemedlem avlider eller förorsakas allvarlig skada.
- 47 I de aktuella nationella bestämmelserna föreskrivs särskilt ett objektiva kriterium som gör det möjligt att, i förekommande fall, vid en kontroll i det enskilda fallet av en nationell domstol som ska avgöra ett mål, identifiera den ideella skada som en nära familjemedlem till den direkt skadelidande vid en trafikolycka, kan få ersättning för.

- 48 Det framgår nämligen av domstolens praxis (se punkterna 36 och 37 ovan) att direktiv 2009/103 inte innebär att medlemsstaterna är skyldiga att välja ett visst system för civilrättsligt ansvar för att fastställa omfattningen av den skadelidandes rätt till ersättning till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar. Detta innebär att direktivet i princip inte utgör hinder för nationella bestämmelser som fastställer tvingande kriterier för fastställandet av den ideella skada som kan ersättas.
- 49 Under dessa omständigheter framgår det inte, i förevarande fall, att de villkor som fastställts av den tyska lagstiftaren, såsom de tolkats av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), för att ideell skada som lidits av närstående familjemedlemmar till skadelidande vid trafikolyckor, ska ge rätt till ersättning kan äventyra förverkligandet av målet att skydda skadelidande vid trafikolyckor som avses i direktiv 2009/103.
- 50 Handlingarna i målet innehåller nämligen inga uppgifter som kan visa att ett sådant system för civilrättsligt ansvar som det som är aktuellt i det nationella målet automatiskt utesluter eller på ett oproportionerligt sätt begränsar rätten för en närstående familjemedlem till den direkt skadelidande vid en trafikolycka att få ersättning för ideell skada enligt den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon.
- 51 Mot bakgrund av det ovan anförda ska artikel 3 fjärde stycket i direktiv 2009/103 tolkas så, att den inte utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka ersättning från försäkringsgivaren av en ansvarsförsäkring för motorfordon för ideell skada som vållats närstående familjemedlemmar till skadelidande vid trafikolyckor, villkoras av att skadan har lett till en patologisk skada hos de närstående familjemedlemmarna.

Den andra frågan

- 52 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan.

Rättegångskostnader

- 53 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tionde avdelningen) följande:

Artikel 3 fjärde stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/103/EG av den 16 september 2009 om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet ska tolkas så, att den inte utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka ersättning från försäkringsgivaren av en ansvarsförsäkring för motorfordon för ideell skada som vållats närstående familjemedlemmar till skadelidande vid trafikolyckor, villkoras av att skadan har lett till en patologisk skada hos de närstående familjemedlemmarna.

Underskrifter